

Tematické okruhy ke státní závěrečné zkoušce v navazujícím magisterském studijním programu Učitelství výchovy ke zdraví pro 2. stupeň základní školy a střední školy

Platí pro studenty, kteří zahájili studium v roce 2021 a později.

Název předmětu zkoušky: Výchova ke zdraví s didaktikou

Student si vylosuje dvě otázky – jednu z části A, jednu z části B a zároveň předloží komisi vypracovanou přípravu dle pokynů níže.

Část A (okruh biomedicínský a psychosociální)

- 1. Účinky fyzikálních a chemických faktorů v životním a pracovním prostředí** (definice fyzikálních a chemických faktorů; vliv jednotlivých faktorů na lidské zdraví; prevence působení těchto faktorů v životním a pracovním prostředí; ochrana před těmito faktory ve školním prostředí).
- 2. Zdravotní statistika, základní pojmy v lékařství a sociálním lékařství, zdravotní pojištění** (základní demografické pojmy; indikátory zdravot. systému; zdravotnické systémy ve světě a v ČR; zdravotní politika, sociální zabezpečení; veřejné zdravotní pojištění).
- 3. Civilizační onemocnění** (definice; rizika plynoucí z nevhodného životního stylu; nejfrekventovanější civilizační choroby v evropské populaci a jejich stručná charakteristika; biochemické vyšetření; interpretace možných výsledků těchto vyšetření ve vztahu k civilizačním onemocněním; prevence civilizačních onemocnění).
- 4. Základy farmakologie** (základní pojmy; příbalový leták; způsoby aplikace; základní lékové skupiny; lékové formy; obecná pravidla užívání léků; léky pro akutní stavy; příklady aplikace lékových skupin a léků na onemocnění dýchacího a zažívacího systému).
- 5. Specifika transplantačního zákona** (objasnění základních pojmů souvisejících s transplantačním zákonem; souhlas x nesouhlas s posmrtným odběrem tkání a orgánů; etická komise; anonymita mezi dárci a příjemci; informační povinnosti poskytovatelů zdravotních služeb).
- 6. Specifika zákona o zdravotních službách** (definice a objasnění zdravotních služeb; možnost volby poskytovatele zdravot. zařízení; informace o zdravotním stavu; nezletilý pacient; vyslovené přání; použití omezovacích prostředků; práva a povinnosti pacientů a poskytovatelů).
- 7. Specifika zákona o specifických zdravotních službách** (obecná ustanovení; objasnění specifických zdravotních služeb; specifikace a podmínky pro poskytování specifických zdravotních služeb; posudková péče).

8. Mikrobiologické vyšetření a vyšetření krve (účel vyšetření; hlavní zásady a příklady různých typů mikrobiologického vyšetření, vyšetření krevního obrazu a interpretace možných výsledků těchto vyšetření na nejčastější onemocnění).

9. Objektivní a subjektivní příznaky nemoci (obecná klasifikace; nejčastější subjektivní příznaky a jejich příčiny; ovlivnění příznaků; objektivní příznaky nemocí kardiovaskulárních; respiračních; gastrointestinálních; urogenitálních; endokrinních a neurobehaviorálních).

10. Anamnéza a fyzikální vyšetření (význam a struktura anamnézy; techniky fyzikálního vyšetření a interpretace možných výsledků na nejčastější onemocnění).

11. Zobrazovací metody a funkční vyšetření v lékařství (funkční vyšetření jednotlivých orgánů, základní principy a využití funkčního vyšetření jednotlivých systémů. Interpretace možných výsledků těchto vyšetření na nejčastější onemocnění).

12. Vymezení sociologie zdraví a nemoci (sociální konstrukce zdraví a nemoci, vznik a vývoj sociologického zájmu o zdraví, sociologické disciplíny studující zdraví a nemoc, vybraní představitelé sociologie zdraví a nemoci, příklady zdravotně relevantních témat zkoumaných v současné sociologii).

13. Sociologické přístupy ke zdraví a nemoci (rozlišení základních sociologických přístupů k problematice zdraví a nemoci: strukturální funkcionalismus, teorie konfliktu, symbolický interakcionismus – dopad těchto přístupů na pojetí zdraví a nemoci a na chápání role nemocného, problematika stigmatizace nemocných).

14. Sociální dimenze lidského zdraví (holistický přístup ke zdraví, analýza sociální a environmentální dimenze zdraví, sociální vlivy působící na zdraví, zdraví a rodina, zdraví a komunita, úloha svépomocných skupin a patientských organizací v péči o zdraví).

15. Zdravotně relevantní sociální role člověka (sociologické vymezení role nemocného, role lékaře a role sestry, vztah lékař-sestra-pacient, charakteristika profese lékaře a profese sestry ze sociologického hlediska, paternalistický a partnerský model vztahu mezi profesionálem a pacientem nebo klientem ve zdravotnictví).

16. Komplementární a alternativní medicína jako sociologický problém (vymezení konvenční a nekonvenční medicíny, možné přístupy ke klasifikaci tzv. alternativní medicíny, důvody zájmu veřejnosti o alternativní formy péče, laickou léčbu a samoléčbu. Spolupráce konvenční a nekonvenční medicíny a její úskalí).

17. Medicinalizace společnosti (sociální příčiny procesů medicinalizace a psychiatrizace, proces medicinalizace, dopady medicinalizace a medikalizace na soudobou společnost, kritici medicinalizace, medicínsko-průmyslový komplex, problematika komercionalizace zdraví, příklady demedicalizace v současné společnosti).

18. Základní vymezení sociální deviace (sociální deviace a pojmy obsahově blízké, vymezení a druhy normality, definiční znaky sociální deviace, sociální a nesociální deviace, vlastnosti sociálních deviací, cíle, funkce a příčiny deviantního chování, hodnotové aspekty deviantního chování, neutralizační mechanismy ve vztahu k deviantnímu chování).

19. Vybrané teorie deviantního chování (základní koncepce sociální deviace – normativní a reaktivní přístupy k sociálním deviacím; biologické, psychologické a sociologické teorie deviantního chování a jejich význam pro teorii a praxi v sociálních vědách, sekvenční modely deviantního chování).

20. Využití poznatků o sociálně deviantním chování v praxi školy (vymezení pojmu rizikové chování; oblasti rizikového chování; protektivní a rizikové faktory; aktivity školy směřující k prevenci rizikového chování; úloha pedagogických pracovníků při prevenci a řešení rizikového chování; postup při řešení konkrétní rizikové situace ve škole).

Část B (okruh didaktický)

1. Konstrukce kurikula výchovy ke zdraví, vzdělávací obsah oboru Výchova ke zdraví. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, vzdělávací oblast Člověk a zdraví. Školní vzdělávací program. Didaktická transformace školního kurikula do edukační reality na příkladu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Vztahy mezi lidmi a formy soužití“.

2. Konstrukce kurikula výchovy ke zdraví, výběr vzdělávacího obsahu oboru Výchova ke zdraví na SŠ. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (SOŠ), vzdělávací oblast Člověk a zdraví. Školní vzdělávací program. Didaktická transformace školního kurikula do edukační reality na příkladu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Změny v životě člověk a jejich reflexe“.

3. Mezioborové souvislosti oblasti Člověk a zdraví v RVP, průřezová témata. Vztahy mezi vybranými vzdělávacími oblastmi vzhledem k Výchově ke zdraví. Rozvíjené kompetence vybraného tématu vzorové přípravy v kontextu mezioborových vztahů a průřezových témat. Implementace tematického celku „Sexuální dospívání a reprodukční zdraví“.

4. Praktické a emocionální potřeby žáka. Výchovně-vzdělávací cíle ve výuce výchovy ke zdraví. Způsob formulace výukových cílů, jejich význam a druhy cílů. Vzdělávací obsah vybraného tématu vzorové přípravy v kontextu výchovně-vzdělávacích cílů. Implementace tematického celku „Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence“.

5. Výběr činností pro vyučovací hodinu výchovy ke zdraví. Příprava učitele na vyučování. Plánování výuky. Struktura vzorové přípravy, vztah mezi cíli hodiny, postupy činnostmi. Implementace tematického celku „Autodestruktivní závislosti“.

6. Základní paradigmaty a etické otázky didaktiky výchovy ke zdraví, didaktické zásady ve vyučování. Aplikace ve vzorové přípravě. Implementace tematického celku „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“.

7. Výukové metody. Kritéria dělení metod, charakteristika. Zhodnocení vybraných metod vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Výživa a zdraví“.

8. Výukové metody Didaktické hry. Didaktická hra jako vyučovací metoda. Využití didaktické hry (aktivizačních metod) v kontextu vzorové přípravy. Aktivizační prostředky. Implementace tematického celku „Osobnostní a sociální rozvoj. Sebepoznání a sebepojetí“.

9. Organizační formy ve výchově ke zdraví. Sociální přístupy ve vyučování. Skupinové a kooperativní učení. Zhodnocení vybraných forem vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, pohyb v rizikovém prostředí, konfliktní a krizové situace“.

10. Problematika hodnocení ve výchově ke zdraví. Specifikace hodnocení výchov. Druhy hodnocení. Autoevaluace učitele. Možnosti hodnocení ve vzorové přípravě. Implementace tematického celku „Násilí a zneužívání. Šikana, sexuální zneužívání“.

11. Motivace žáků ve Výchově ke zdraví. Hodnocení oblíbenosti, důležitosti a obtížnosti jednotlivých předmětů z pohledu žáků a učitelů. Volba motivačních prostředků ve výchově ke zdraví. Motivace v kontextu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Choroby hromadné výskytu“.

12. Klíčové kompetence a jejich rozvoj ve výchově ke zdraví. Charakteristika, smysl a cíl klíčových kompetencí. Evropský rámec kompetencí. Realizace klíčových kompetencí v ŠVP. Rozvíjený kompetenční rámec žáka ve Výchově ke zdraví v kontextu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence“.

13. Pojetí výuky učitelem (transmisivní, konstruktivistická výuka). Výsledky učení žáků. Pojetí výuky ve vzorové přípravě. Implementace tematického celku „Psychohygiena, stres a zdraví, hledání pomoci při problémech.“

14. Materiální didaktické prostředky ve výuce výchovy ke zdraví. Význam didaktických pomůcek a jejich druhy. Obrazové a textové zdroje pro výuku výchovy ke zdraví. Učebnice Výchovy ke zdraví Materiální didaktické prostředky v kontextu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Prosociální chování, morální rozvoj“.

15. Rozvíjení digitální gramotnosti ve výchově ke zdraví. Digitální materiály a jejich aplikace v kontextu vzorové přípravy. Implementace tematického celku „Manipulativní reklama a informace“.

Studující předloží komisi před zahájením zkoušky předem vypracovanou písemnou přípravu na realizovanou vyučovací hodinu z výuky výchovy ke zdraví na základní nebo střední škole.

Písemná příprava bude vypracována v následující struktuře:

- a. **Téma** vyučovací hodiny. Zařazení tématu hodiny do tematického celku, předmětu a vzdělávací oblasti RVP na daném typu školy, případně vazba obsahu hodiny na průřezová témata.
- b. **Žáci**. Ročník, věk a počet žáků, požadavky na individualizaci výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- c. **Cíle** hodiny, plánované výsledky učení žáků. Kognitivní cíle, jejich operacionalizace v kategorii výkonu žáka, specifikace kognitivní náročnosti. Rozvoj klíčových kompetencí v dané hodině. Cíle postoje a hodnotové.
- d. **Obsah** výuky, didaktická transformace učiva, klíčové pojmy a jejich souvislosti (výpis pojmů nebo myšlenková či pojmová mapa). Informační zdroje pro žáky a pro vyučující.
- e. **Hodnocení** výsledků učení žáků. Diagnostika vstupních znalostí. Průběžné formativní hodnocení, techniky zpětné vazby. Sumativní hodnocení ve vazbě na cíle hodiny.
- f. **Model výuky**. Konstruktivistické, transmisivní a kooperativní prvky výuky v budování významu nového učiva. Didaktické prostředky motivování a aktivizace žáků. Efektivní výukové strategie.
- g. **Struktura a metody** vyučovací hodiny. Fáze výuky a časový plán (např. orientace, motivace, aktivování vstupních znalostí, otázky a odpovědi, ukázka, práce s textem, objevování, řízené procvičování, diskuse, zápisky, samostatné procvičování, zpětná vazba, shrnutí apod.). Popis činností žáků a organizační formy jednotlivých fází výuky, odkazy na učební úlohy a zdroje.
- h. **Prostředky individualizace** výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- i. **Reflexe**. Zhodnocení realizace hodiny ve vazbě na dosažení výchovně-vzdělávacích cílů, úspěchy hodiny, možná rizika a odborně zdůvodněné návrhy na změny.

Při ústní zkoušce studující představí didaktickou analýzu této hodiny, uvede odborné argumenty pro volbu výukových postupů, diskutuje alternativní možnosti plánu výuky.

Zveřejněno 30. 9. 2022